

به نام خدا

آرام و بی قرار

فرهنگ سیاسی در ادبیات فارسی

دکتر محمد محسن حمیدی

خانه آرم

حمیدی، محمد محسن، ۱۳۵۱ -
 آرام و بی‌قرار: فرهنگ سیاسی در ادبیات فارسی / محمد محسن حمیدی. - مشهد:
 خانه آبی، ۱۳۸۶.
 ۳۰۴ ص.
 ۳۵۰۰ ریال
 ISBN 964-60535-9-x
 فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
 کتابخانه: ص. ۲۹۱-۲۹۸ همچنین به صورت زیرنویس.
 ۱. سیاست در ادبیات. ۲. ادبیات فارسی -- تاریخ و نقد. ۳. فرهنگ سیاسی --
 ایران. الف. عنوان
 ۸ ج ۹ / ۲۴۴۲ PIR ۸ فا ۰ / ۹۳۵۸
 ۱۰۴۴۸۹۳ کتابخانه ملی ایران

خانه آبی

آرام و بی‌قرار فرهنگ سیاسی در ادبیات فارسی

دکتر محمد محسن حمیدی

چاپ اول: ۱۳۸۶

شمارگان: ۱۰۰۰

۳۵۰۰ تومان

نقل از این کتاب فقط با ذکر مأخذ مجاز است

۰۵۱۱-۲۲۲۴۲۱۱

۰۹۱۵۵۱۲۴۶۲۱

شابک x-۹-۵۳۵-۹۶۲-۹

ISBN 962-60535-9-x

سخن نویسنده

به نام خداوند جان آفرین
حکیم سخن در زبان آفرین

چند سالی است که به فکر چاپ این کتابم، و «مدتی این مثنوی تأخیر شد.» در این میان، گاه و بی‌گاه می‌دیدم که در آشفته بازار سرقت علمی - ادبی، بی‌ذکر نام و نشان، از آن برداشت‌ها و نقل قول‌هایی می‌شود. این مجموعه، پایان‌نامه دکترای علوم سیاسی نگارنده است که در سال ۱۳۸۰ خورشیدی با نمره ممتاز پذیرفته شد. تعمّدی داشته‌ام که این پایان‌نامه، به همان شیوه به چاپ برسد تا راهنمایی باشد برای نگارش پایان‌نامه و کار پژوهشی برای دانشجویان خودم. اکنون سپاس و حق‌شناسی خود را از آقایان، دکتر داود هرمیداس باوند، دکتر علی رضا ازغندی، دکتر همایون الهی، دکتر عبدالعلی قوام، دکتر امیر محمّد حاجی یوسفی، دکتر محمّد باقر حشمت‌زاده، دکتر ناصرالدین شاه حسینی، دکتر علی اصغر کاظمی و دکتر ابوالقاسم طاهری ابراز می‌دارم.

«ای خدای پاک و بی‌انباز و بار دست گیر و جرم ما را درگذار»

دکتر محمّد محسن حمیدی

استادیار علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد

مشهد بهار ۱۳۸۶

فهرست

بخش نخست: کلیات

فصل نخست: روش‌شناسی	۱۳
۱- طرح مسأله	۱۳
۲- رویکرد این جستار	۱۴
۳- مفاهیم، مفروضه‌ها، پرسش‌ها، آغازین و فرضیه‌ها	۱۶
۴- نقد ادبی	۱۶
۵- رهیافت گفتمانی	۲۰
۶- ادوارد سعید	۳۴
۷- تزوتان تودورف	۳۶
فصل دوم: فرهنگ سیاسی (بحث نظری)	۳۷

بخش دوم: فرهنگ سیاسی ایران در دوره کهن و میانه

فصل نخست: درآمدی بر فرهنگ سیاسی ایران	۴۹
سرچشمه‌های فرهنگ سیاسی ایران	۴۹
۱- اقلیم و جغرافیا	۵۱
۲- تاریخ (تعامل جغرافیا، مردم، دین، حکومت و ...)	۵۴
۳- زبان و ادبیات فارسی	۸۱
۴- جامعه‌پذیری	۱۰۲
۵- گونه‌شناسی فرهنگ سیاسی ایران	۱۰۳

بخش سوم: فرهنگ سیاسی در داستان‌های بیدپای

فصل نخست: پایگاه ادبی - سیاسی داستان‌های بیدپای (کلیله و دمنه)	۱۰۹
۱- روزگار انوشروان	۱۱۰
۲- عبدالله بن مقفع	۱۱۴

۱۱۵	۳- ترجمه‌های فارسی
۱۱۶	۴- منطق‌گزینش «داستان‌های بیدپای»
۱۱۷	۵- درونمایه سیاسی - اجتماعی کلیله و دمنه
۱۲۳	فصل دوم: فرهنگ سیاسی به روایت کلیله و دمنه
۱۲۳	۱- جهان بینی و انسان شناسی
۱۲۷	۲- پیوند قدرت و مشروعیت
۱۳۲	۳- رویکرد به قدرت سیاسی در عالم آرمان
۱۳۷	۴- قدرت سیاسی در عمل
۱۴۶	۵- مسأله شدن امنیت
۱۵۵	۶- واقع‌بینی
۱۵۸	۷- گونه‌شناسی فرهنگ سیاسی در داستان‌های بیدپای

بخش چهارم: فرهنگ سیاسی در روزگار پهلوی (دوم)

۱۶۳	فصل نخست: زمانه و زمینه
۱۶۳	ایستایی یا پویایی سرچشمه‌های فرهنگ سیاسی ایران در دوره معاصر
۱۶۴	۱- جغرافیا و اقلیم
۱۶۶	۲- تاریخ (تعامل مردم، قدرت، دین و جغرافیا)
۱۸۰	۳- جامعه‌پذیری سیاسی
۱۸۱	۴- ادبیات فارسی معاصر
۱۸۸	فصل دوم: اخوان ثالث: راوی قصه‌های از یاد رفته و آرزوهای پرباد رفته
۱۸۸	۱- اندیشه و کارنامه
۱۹۰	۲- فرهنگ سیاسی در سخن امید
۲۳۴	فصل سوم: فریدون توللی: خسته‌گام از گرم‌پویی‌های نخست
۲۳۴	۱- کارنامه
۲۳۶	۲- فرهنگ سیاسی در سخن فریدون
۲۵۵	فصل چهارم: سایه: سحرخوانی در کورچه‌سار شب
۲۵۵	۱- زمینه و کارنامه
۲۵۶	۲- فرهنگ سیاسی در سخن سایه
۲۶۴	فصل پنجم: جلال آل احمد: ارزیابی شتابزده از یک چاه و دو چاله
۲۶۴	۱- زمینه و کارنامه

۲۶۶	۲- فرهنگ سیاسی در سخن آل احمد
۲۸۰	فصل ششم نتیجه‌گیری
۲۸۰	۱- ادبیات فارسی؛ جامعه‌پذیری و فرهنگ سیاسی
	۲- جدول مقایسه‌ای برخی شاخص‌های فرهنگ سیاسی ایران در دو دوره کهن و میانه با دوره پهلوی
۲۸۲	(برپایه بررسی ادبی)
۲۸۳	۳- نتیجه‌گیری

بخش پنجم: پیوست‌ها

۲۹۱	فصل نخست: کتابنامه
۲۹۱	۱- کتابنامه فارسی
۲۹۸	۲- کتابنامه لاتین
۲۹۹	فصل دوم: چکیده فارسی
۳۰۲	فصل سوم: چکیده انگلیسی (Summary)